Brandförsvar i Stockholm

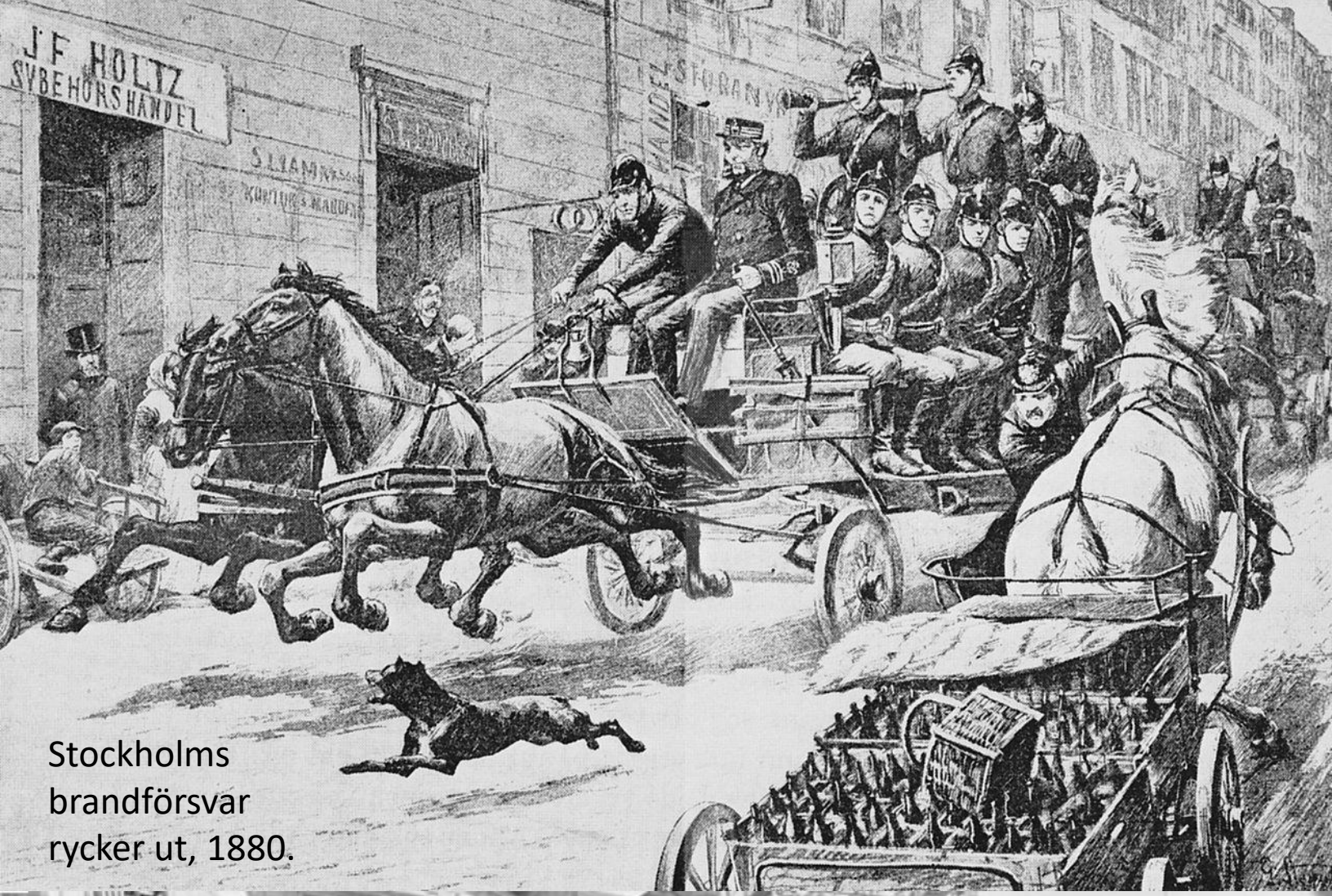

Stockholms brandförsvar rycker ut, 1880.

År 1731 inrättades en fast brandvaktskår i Stockholm. Brandvaktskåren finansierades av stadskassan och patrullerade också nattetid, men den “vård” eller nattlig vakthållning som varje medborgare var skyldig att hålla, fanns till långt in på 1800-talet. År 1875 utkom en ny brandordning för Stockholms stad, som för första gången fick en yrkesbrandkår, föregångaren till dagens Storstockholms brandförsvar. Där bestämdes följande: "För elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetes verkställande skall finnas en särskild, på militärisk fot ordnad, under befäl ställd och för ändamålet övad kår av minst hundra man förutom befäl och underbefäl".
Stockholm skulle ha sju brandstationer, varav två huvudstationer, en på Norrmalm (Johannes brandstation, invigd 1878) och en på Södermalm (Katarina brandstation, invigd 1876) samt fem understationer eller vaktstationer, som låg på Södermalm (Maria brand- och polisstation), på Östermalm (Östermalms brandstation), på Kungsholmen (Kungsholmens brandstation), på Djurgården (Djurgårdens brandstation) och i Gamla stan (Rådstugans brandstation). Idag är Katarina brandstation världens äldsta fortfarande operativa station. Ända sedan 1878 har Johannes brandstation varit Stockholms huvudbrandstation och är numera även huvudbrandstation i Storstockholms brandförsvar.

Riddarholmsbranden var en eldsvåda som drabbade Riddarholmen i Stockholm den 15 november 1802.

Riddarholmsbranden av C.S. Graffman, vy från Hessensteinska palatset.

Klarabranden 1751

Stor eldsvåda i Stockholm 1686.

Den 8 och 9 Juni 1686 öfvergick Norrmalm en svår eldsvåda, hvilken härjade allt ifrån Ladugårdslands gamla bro, Hamngatan, intill Smedjegatan, hela Regeringsgatan uppföre, Hötorget och Rännare-banan intill Olofs, nu Adolf Fredriks, kyrkogård, hvarvid, enligt Elers, afbrändes 646 gårdar eller, enligt Rydling, 1,800 hus samt 3 väderqvarnar. Att flera personer härvid i större eller ringare mån ledo skada, samt att åtskilliga tillsatte lifvet, är ganska troligt.

Redan i de medeltida stadslagarna fanns föreskrifter för att hindra uppkomsten av bränder. År 1661 fick Stockholm sin första brandordning. I den stod att husets värd var skyldig att ”låta giva skri”, man skulle skrika när det brann. Staden indelades i distrikt som leddes av en brandmästare och fastighetsägarna var skyldiga att inneha vissa brandredskap. Sommartid skulle det exempelvis finnas fyllda vattentunnor vid gårdsportalen

BRANDVAKTER, STOCKHOLM 1822.

Brandförsvar i Stockholm

Klara branden 8 juni 1751

De mörkgrå tonade områdena anger brandens spridning, karta från 1751.
Redan några dagar innan branden började rådde det stormvindar över Stockholm och invånarna hade problem med sina bryggor och båtar som blåste sönder eller slet sig och drev bort. De stora segelfartygen vid Skeppsbron vågade inte gå ut.
Exakt var branden startade var till en början ovisst, men det var i kvarteren väster om Drottninggatan som det brann. Efteråt blev det klarlagt att det var i färgeriet Blå Hand hos färgaren Johan Mauritz Engwiller som det hela startade. Hans fastighet låg på den plats där varuhuset Åhléns City numera finns. Strax efter tolvslaget lördagen den 8 juni 1751 mitt på dagen började kyrkklockorna i Stockholm klämta och varnade “det brinner i staden”

Brunkebergsåsen med vårdtornet 1642. Till vänster syns Klara kyrka.

Brunkebergsåsens vårdtorn var en byggnad på Norrmalm i Stockholm. Vårdtornet var ett observations- och varningstorn som fanns i olika former fram till 1770-talet på Brunkebergets södra del. Med hjälp av signaler, klockklang, lurblåsning, flaggor och lyktor kunde man ange klockslag, stängningstid för värdshus och krogar eller visa var i staden det brann.

Brandförsvar i Stockholm

Mosebacke brand 1857, illustration i Ny Illustrerad Tidning. I bildmitt syns Södra Teatern.

31 oktober 1878, Eldkvarn brinner
Målning av Gustaf Carleman.

Branden på Elektrolux, juli 1936.

Mjölkcentralens brand 1937.

Slottsbranden 1697

Okänd. Stockholms stadsarkiv

Kamratföreningen Röde Hanen, Brand på Olofsgatan. Vid en lägenhetsbrand blev man ibland tvungen att ta ut möbler och personliga tillhörigheter på gatan. Det viktigaste är alltid att rädda liv. Som alltid kan man se hur nyfikna åskådare samlas och tittar.

Lantz, Gunnar. Stockholms stadsmuseum

Djurgårdsbrunnsvägen 10, Källhagens värdshus, ekonomibyggnaden. Brandmän arbetar på taket efter brand. 16 aug 1953

Släckning av branden på Lilla Hasselbacken på Djurgården den 28 juni 1960